

використовувати їх у несприятливі періоди для підтримки реального рівня витрат державного бюджету та погашення зовнішнього боргу, або після виснаження природних копалин.

До кінця 2012-го р. стабілізаційні фонди або їх аналоги діяли в 60 країнах та регіонах країн [2]. Найвні в різних країнах світу державні фонди фінансових ресурсів, сформувався за рахунок «надлишкових» (рівень «надлишковості», визначається національним законодавством) доходів бюджету чи надходжень від експорту природних ресурсів. Надходження значних доходів від експорту природних ресурсів у бюджет країни зазвичай ставить перед її урядом два головних взаємозалежних питання. Перше пов'язане з вичерпанням даного джерела доходів - звідки в подальшому брати кошти на державні витрати. Друге питання безпосередньо пов'язане з першим - як знизити залежність державних доходів і витрат (і в цілому внутрішнього попиту) від різких і непередбачуваних стрибків світової ціни на природні ресурси.

Зі світового досвіду відомо, що позитивних результатів в економіці досягали тільки ті країни, які разом із створенням фондів обмежували обсяг видатків бюджету, наприклад забезпечували збереження витрат у реальному вираженні на постійному рівні або нарощували їх лише в міру збільшення обсягу ВВП (тобто за рахунок доходів, пов'язаних з приростом економіки, а не з підвищенням цін на сировину), або вводили "бюджетні правила": обмежували розмір дефіциту бюджету, державних запозичень, регулювали рівень державного боргу. З іншого боку, країни, які при створенні стабілізаційних фондів пішли по шляху збільшення витрат бюджету, порушуючи тим самим принцип лімітування грошової пропозиції, зіткнувшись з раптовим погіршенням зовнішньоекономічної кон'юнктури, не змогли профінансувати зростаючий обсяг бюджетних зобов'язань.

Крім раніше визначених ризиків, пов'язаних з різким падінням цін на енергоносії, економічно невиправдане нарощування витрат бюджету в період високих цін знижує якість державного управління, стримує проведення структурних реформ. Спокуса збільшити витрати призводить до погіршення якості планування й виконання бюджету, яке виражається в необґрунтованому зростанні цін під час укладання державних контрактів, у застосуванні неринкових методів підтримки реального сектору, в недостатньому опрацюванні механізмів фінансування, послабленні процедур звітності та контролю.

Враховуючи вищевикладене, стратегію бюджетних витрат слід будувати не на поточних оцінках цінової кон'юнктури на ринках сировини, а виходячи з довгострокового тренду. Довгострокова стратегія бюджетної політики повинна враховувати ризики як низьких, так і дуже високих цін на нафту.

Література: 1. Казакевич А.П. Стабилизационные фонды как особая категория участников рынка ценных бумаг / П.А. Казакевич // Финансы и кредит. – 2007. – № 29. – С.38-45 2. Офіційний сайт з дослідження Фондів суверенного добробуту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.swfinstitute.org/>

*Проказа Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЛНУ ім. Тараса Шевченка,
м. Луганськ, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКА ПОДАТКОСПРОМОЖНОСТІ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Відповідно до Постанови КМУ від 8 грудня 2010 р. №1149 [1] про деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів, розрахунок обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетами місцевого самоврядування, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласним та районними бюджетами, передбачених статтею 66 Бюджетного кодексу України, проводиться шляхом застосування індексу відносної податкоспроможності відповідної адміністративно-територіальної одиниці, що визначається на основі звітних даних про фактичні надходження відповідних податків і зборів (обов'язкових платежів) до таких бюджетів за три останні бюджетні періоди (базовий період), що передують рокові, в якому формуються показники бюджету на планований бюджетний період. При цьому враховуються втрати закріплених доходів у базовому періоді відповідних місцевих бюджетів унаслідок надання

пільг платникам податків згідно з рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідних місцевих рад.

При визначенні індексу відносної податкоспроможності кошрик доходів місцевого самоврядування збільшується на суму втрат у доходах, що з'явилися внаслідок надання пільг платникам податків, згідно з рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим та відповідних рад. Розрахунок прогнозованого обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за місцевими бюджетами (RD_{izak}), проводиться у межах прогнозованого обсягу доходів зведеного бюджету України, визначеного на підставі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на планований бюджетний період, а також із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці за такою формулою:

$$RD_{izak} = (K_{i5} * N_{i3} * D_{u5}) / N \quad (1)$$

де K_{i5} – індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці (з чотирма знаками після коми), який визначається за такою формулою:

$$K_{i5} = (D_{ri} / N_{i3}) / ((\text{сума}) D_{u3}) \quad (2)$$

$$D_{ri} = D_{u5} * (N_{i1} + N_{i2} + N_{i3}) * K_{i4} * Z_i * F_o / (N_{u1} + N_{u2} + N_{u3}) \quad (3)$$

де D_{ri} - попередній прогноз обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за місцевими бюджетами, який проводиться у межах прогнозованого обсягу доходів зведеного бюджету України, визначеного на підставі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на планований бюджетний період, а також із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці;

D_{u5} - прогнозований обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за всіма місцевими бюджетами на планований бюджетний період;

$N_{u1}, N_{u2}, N_{u3}, N_{i1}, N_{i2}, N_{i3}$ - чисельність наявного населення України та адміністративно-територіальної одиниці за відповідний рік базового періоду (станом на 1 січня року, що настає за базовим);

K_{i4} - індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці, який визначається за такими формулами:

$$\begin{aligned} & \text{якщо } K_{i3} > K_{i4}, \text{ то} \\ K_{i4} &= K_{i3} - (2 * (K_{i1} - K_{i2}) + (K_{i2} - K_{i3})) / 3 - ((K_{i1} - K_{i2}) + (K_{i2} - K_{i3})) / 2 \quad (4) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{якщо } K_{i3} < K_{i1}, \text{ то} \\ K_{i4} &= I_n K_{i3} - (2 * (I_n K_{i1} - I_n K_{i2}) + (I_n K_{i2} - I_n K_{i3})) / 3 - ((I_n K_{i1} - I_n K_{i2}) + (I_n K_{i2} - I_n K_{i3})) / 2, = E \quad (5) \end{aligned}$$

де E - число Ейлера - математична стала, яка приблизно дорівнює 2,71828182846;

I_n - натуральний логарифм;

K_{i1}, K_{i2}, K_{i3} - індекси відносної податкоспроможності i -тої адміністративно-територіальної одиниці відповідного року базового періоду визначаються за такими формулами:

$$K_{i1} = [(D_{i1} + L_{i1}) / N_{i1}] / [(D_{u1} + L_{u1}) / N_{u1}] \quad (6)$$

$$K_{i2} = [(D_{i2} + L_{i2}) / N_{i2}] / [(D_{u2} + L_{u2}) / N_{u2}] \quad (7)$$

$$K_{i3} = [(D_{i3} + L_{i3}) / N_{i3}] / [(D_{u3} + L_{u3}) / N_{u3}] \quad (8)$$

де $D_{u1}, D_{u2}, D_{u3}, D_{i1}, D_{i2}, D_{i3}$ - обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за усіма місцевими бюджетами та за кожним окремо взятим зведеним бюджетом міста республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласним бюджетом, зведеним бюджетом району, за звітними даними про їх фактичні надходження за відповідні роки базового періоду;

$L_{u1}, L_{u2}, L_{u3}, L_{i1}, L_{i2}, L_{i3}$ - сума наданих органами місцевого самоврядування пільг із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), що включені до обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за усіма місцевими бюджетами та за кожним окремо взятим зведеним бюджетом міста республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласним бюджетом, зведеним бюджетом району, за відповідні роки базового періоду;

Z_i - коефіцієнт актуалізації індексів відносної податкоспроможності, який визначається за такими формулами:

$$\text{якщо } m_{zv} > 1,162, \text{ то } Z_i = 1 \quad (9)$$

де m_{zv} - коефіцієнт зростання обсягу доходів, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, за зведеним бюджетом Автономної Республіки Крим, області, м.м. Києва та Севастополя;

$$m_{zv} = D_{04} / D_{0p} \quad (10)$$

де D_{04} , D_{0p} - обсяг доходів (кошика доходів), що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, закріплених за зведеним бюджетом Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, за звітними даними про надходження таких доходів у відповідних періодах 2010 і 2009 років без урахування обсягу податку на доходи фізичних осіб, що утримується з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, які одержують військовослужбовці та особи рядового і начальницького складу;

$$\text{якщо } m_{zv} = 1,162, \text{ то } Z_i = K_{ifact} / K_{iprohn} \quad (11)$$

де K_{ifact} - фактичний індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці за звітними даними року, що передує планованому, який визначається за такою формулою:

$$K_{ifact} = [D_{i4} / N_{i3}] / [D_{u4} / N_{u3}] \quad (12)$$

де D_{u4} , D_{i4} - обсяг доходів (кошика доходів), що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, закріплених за усіма місцевими бюджетами та за кожним окремо взятим зведеним бюджетом міста республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласним бюджетом, зведеним бюджетом району, за звітними даними про надходження таких доходів у році, що передує планованому, без урахування обсягу податку на доходи фізичних осіб, що утримується з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, які одержують військовослужбовці та особи рядового і начальницького складу;

K_{iprohn} - прогнозний індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці у році, що передує планованому, який визначається за такими формулами:

$$\begin{aligned} & \text{якщо } K_{i3} > K_{i1} \\ & \text{то } K_{iprohn} = K_{i2} + 2 * K_{i3} - 2 * (K_{i1} + K_{i2} + K_{i3}) / 3 \end{aligned} \quad (13)$$

$$\begin{aligned} & \text{якщо } K_{i3} < K_{i1} \\ & \text{то } K_{iprohn} = \ln K_{i2} + 2 \times \ln K_{i3} - 2 \times (\ln K_{i1} + \ln K_{i2} + \ln K_{i3}) / 3, = E \end{aligned} \quad (14)$$

Наголосимо, що показник податкоспроможності є ключовим у розрахунку обсягу доходів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. Цей показник показує можливості регіону щодо виділення в бюджет країни грошових коштів після задоволення власних потреб. Зменшення показника є негативним явищем.

Формула розподілу міжбюджетних трансфертів надає змоги формувати місцеві бюджети на рівних умовах залежно від суми надходжень податків. Разом з тим, розрахунки за Формулою не враховують вибуття платників податків за базовий період, саме тому потрібно вдосконалити формули розподілу трансфертів вирівнювання між державним бюджетом та місцевими бюджетами щодо забезпечення мінімального рівня соціальних послуг на одного одержувача, врахувати специфіку функціонування соціально-культурної сфери у містах, селах, селищах, зокрема щільності населення, у нормуванні штатних одиниць для закладів соціально-культурного призначення, кількості сільських, селищних та міських рад тощо.

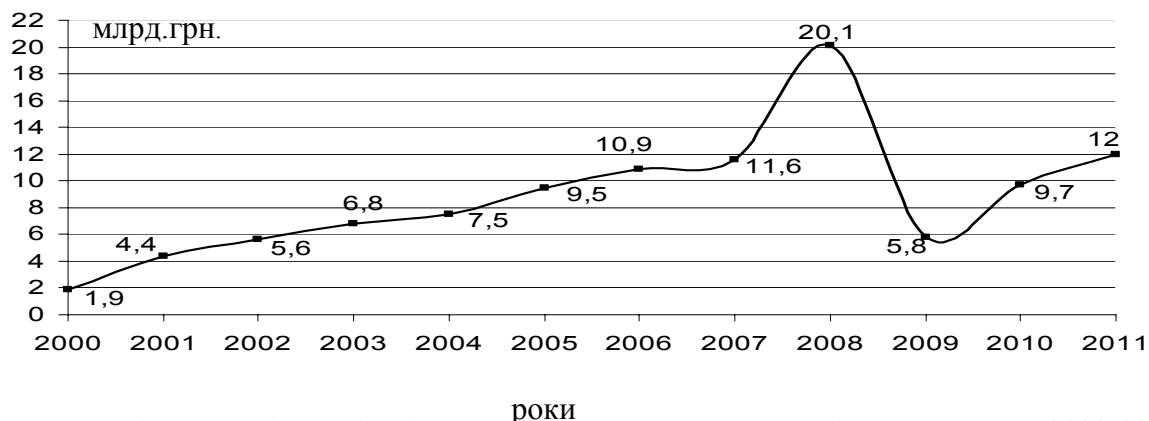
Слід чітко визначити на законодавчому рівні перелік делегованих та самоврядних повноважень, що належать до відання місцевого самоврядування, створити ефективну і стабільну систему фінансової підтримки інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування на основі затверджених програм.

Література: 1. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. №1149 «Деякі питання розподілу міжбюджетних трансфертів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1149-2010-%EF>

КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Кредитні відносини в Україні, як і в будь-якій країні з ринковою економікою, складають підвалини економічних процесів. Доступність кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників впливає на збільшення обсягів виробництва, активізує підприємницьку ініціативу та сприяє підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств. Таким чином, кредитування безпосередньо пов'язане з економічним базисом агропромислової сфери, оскільки становлять функціональну детермінанту його ефективного та сталого зростання.

Ефективний рух вартості, як відомо, веде до збільшення виробничої діяльності, зростання грошових потоків, багатству держави та її громадян. Не дивлячись на виникнення в економіці грошового кредитного мультиплікатора, інфляційний ефект практично відсутній [1, с.201]. Цьому підтвердженням, був 2008 р., коли збільшувалися вкладення в сільське господарство (рис.1), і відбулася хоча і тимчасова але девальвація гривні.

роки

Рис. 1. Динаміка обсягів кредитування аграрних підприємств у 2000-2011 р.р. (млрд.грн.) [3].

Підприємствами агропромислового комплексу протягом 2000 – 2008 років йшло стрімке зростання наданих кредитів сільськогосподарським підприємствам. Найбільше залучено кредитних коштів на суму 20,1 млрд. грн. у 2008 році, а уже у 2009 році обсяги кредитування знизилися в порівнянні до попереднього року на 14,3 млрд. грн. і становили 5,8 млрд. грн., це все зумовлювалося періодом економічної фінансової кризи. Починаючи з 2009 року і до 2011 року, кредитування АПК знову набирає обертів і відповідно збільшується з 5,8 млрд. грн. до 12 млрд. грн. Проте, уже в 2020 році пропонується збільшити кредитування аж у 3 рази. На сьогодні конкурують на ринку агрокредитування такі банки, як АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Банк «Київська Русь», ПАТ «VAB Банк», ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «Державний ощадний банк України». Так, наприклад, в Львівській області кредитуванням аграрного сектора займається 39 банків та декілька кредитних спілок. В сільському господарстві пристосовуватися до економічних умов є вкрай важко, тому визначальним є фінансовий протекціонізм, який передбачає комплекс заходів із стимулювання фінансово-кредитних установ до надання кредитів на більш вигідних умовах для сільськогосподарського підприємства. Сучасні кредитні установи використовують у своїй практиці нетрадиційні форми кредитування, гарантування, розвивають страхування. В сільському господарстві доцільно здійснювати факторингові операції, форфейтування і фінансовий лізинг. Серед них у світовій практиці найбільш поширений факторинг. Основною причиною цьому є поширена передоплата за товари і послуги, що надаються товаровиробникам сільськогосподарської продукції. Адже сутність факторингу відображена в тому, що факторингова компанія (а вона найчастіше є дочірньою фірмою великого банку) купує у своїх клієнтів їхні платіжні вимоги до покупців на умовах оплати 80-90% вартості